dere și înțelepciune și prea puțină cochetărie și frivolitate. Aceasta, fiindcă a fost, poate, derutată de pledoaria pro-feministă de la începutul actului II. Altfel, o prezență scenică inteligentă și caldă. Dintre interpreții rolurilor secundare am notat caricatura, de o singură scenă, a ordonanței Ivan (E. Mihăilă-Brașoveanu), tentativa de compunere a lui Sprich (Boris Gavlițchi), parțial izbutită, fantomaticele și expresivele apariții ale Necunoscutului (Aristotel Apostol), cum și supărătorul, stereotipul, permanentul rîset fals al lui Kazarin (C. Voinea-Delast). Oricît de neașteptat ar părea, nu ne putem abține să nu remarcăm expresiva mască și mișcare a figurantului H. Krauss (un jucător de cărți).

Decorurile lui V. Stürmer au demonstrat o bună înțelegere a textului, dar mai mult cînd au vrut să sugereze (tablourile 1, 3, 6, 9), decît atunci cînd au tins să detalieze concret. Costumele, în stilul epocii, multe însă improvizate: al Baronesei în tabloul 2, al unui jucător de cărți (Gigi Brătățanu) ș. a.

Coregrafia Gerdei Salzer, elegant concepută și — excepție! — bine executată de balerini, dar din păcate adeseori desprinsă de acțiunea spectacolului.

Am putea spune că *Mascarada* a fost, la Orașul Stalin, nu numai o încercare de împrospătare a repertoriului, ci și onorarea acestei încercări: modestă, dar cinstită.

Fl. P.

O discuție dramatizată

Teatrul de Stat Sibiu: *Casa inimilor sfărîmate* **de G. B. Shaw**

Un spectacol care se desfășoară concomitent pe mai multe planuri, o piesă care te obligă permanent să te gîndești la autorul ei (atît de evidentă este prezența lui G.B.S. între personajele lui încît acestea îți par doar simple marionete) te face să te gîndești la tezele ei, să pendulezi neîncetat între emoția artistică și revelația unor gînduri de obicei cu grijă mascate, iată senzația pe care ți-o lasă vizionarea piesei *Casa inimilor sfărîmate*. Această discuție dramatizată, cum am numit-o de altfel în titlu, împrumutînd sugestia tot de la Shaw, este una din operele cele mai caracteristice în care dramaturgul se întîlnește într-un lung și frămîntat popas cu gînditorul. *Casa inimilor sfărîmate* este deci o discuție dramatizată, dar ale cărei idei sînt cuprinse în prefață — într-una dintre cele mai substanțiale și mai elocvente pagini în ce privește gîndirea și poziția ideologică a lui Shaw — în timp ce piesa însăși este o sintetizare artistică a acestor idei.

Dar cine sînt personajele atît de stranii, care se întrec în a se destăinui cu cinism, în a se spovedi, cine sînt apucații ce par că nu așteaptă nimic, sînt cuprinși de zvîrcoliri, dar fără să știe pentru ce, se revarsă în porniri de crudă sinceritate cu ei înșiși și cu cei din jur, se lasă surprinși în sadismul sau masochismul lor, într-o sinceritate care frizează autoflagelarea? Și, mai ales, cine este omul care, prin gura lor, exprimă atîta deznădejde și marasm?

Lumea este Europa întreagă din ajunul primului război mondial, iar omul care ne-o zugrăvește, simțindu-se sugrumat de societatea aceasta, este Bernard Shaw ce-i presimte sfîrșitul, urăște războiul și pe cei ce-l pun la cale, poruncindu-le tinerilor să-l poarte, „ei rămînînd în grădinițele lor din Anglia după ce și-au trimis tunurile în Europa".

Piesa este un act de revoltă al lui Bernard Shaw împotriva lumii despre care ne vorbește în prefață, o lume care „înalță rapsodii dragostei dar crede în cruzime. Îi e teamă de cel crud, dar își dă seama că cruzimea este măcar eficientă. Ea e în stare de lucruri care aduc bani, pe cînd dragostea nu e în stare de nimic..."

Lumea celor care populează piesa este simbolul unei întregi societăți, care după cum spune Shaw, nu știe cum să trăiască și nici cum trebuie să moară. O lume ce-și duce viața doar ca să-și umple buzunarele și nu ca să-și înzestreze mintea, în care toți se ocupă de bani și de niște oameni cărora să le dea menirea de a păstra o stare de lucruri sau o afacere pe drumul obișnuit „fără să priceapă în mod necesar care-i e sensul, întocmai cum un negustor de pe Bond Street sau un ser-

www.cimec.ro

vitor al casei face figură onorabilă fără să aibă habar de sociologie". Este o lume care merge la biserică ca să se achite de religie şi-i votează pe conservatori ca să se achite de obligaţia politică.

Bernard Shaw a început să scrie această piesă în 1913, inspirată — după cum ne-o spune el însuşi — de Cehov. A lucrat la ea pînă în 1919 cînd războiul luase sfîrşit, cînd fabricanţii de tunuri (Underschaft din *Maior Barbara)* devin căpitani ai finanţei (Mangan în această piesă, întruchipînd parazitismul accentuat al imperialismului, aşa cum remarcă criticul Silvian Iosifescu). Atmosfera piesei este într-adevăr influenţată de Cehov şi chiar de Tolstoi. Şi nici nu se putea ca spiritele acestor trei titani să nu se întîlnească pe planul înalt al problemelor umanităţii.

Shaw creează piesei o atmosferă lascivă, blazată, amorfă şi parazitară, îi dă drept cadru o casă clădită în chip de corabie pentru ca acţiunea să-ţi sugereze de îndată şi prezenţa valurilor şi lipsa cîrmei. Îşi pune personajele să grăiască adevărul despre ele însele şi despre soarta lumii lor, le obligă să se destăinuie, le dă unora dintre ele (personajelor feminine) frumuseţe diavolească, forţă de atracţie şi seducţie, dar nu şi suflet. Le ia altora şi picul de omenie care poate că îl au în viaţa de toate zilele (Mazzini Dunn), dar care nu este prin nimic folositor societăţii, pentru că, în cel mai bun caz, cei plămădiţi din acest aluat nu fac de obicei decît să se ascundă sau să se ţină departe în clipele de cumpănă. Îi obligă să se caricaturizeze singuri: „De cîte ori — mărturiseşte Mangan — întîlnesc un om care cîştigă o sută de mii de lire pe an, îmi scot pălăria şi-i dau mîna strigîndu-i: frate!... Eu nu pornesc niciodată afaceri noi. Îi las pe proşti să le înceapă. Ei îşi bagă toată averea lor şi a prietenilor lor şi o pornesc. Îşi scot sufletul şi-şi ruinează sănătatea ca să izbutească. Sînt ceea ce se numeşte: entuziaştii! Dar la prima poticneală sînt daţi peste cap... In momentul ăsta apare adevăratul om de afaceri. Apar eu. Dar eu nu sînt prost ca ei... Ştiu că cel mai sigur mijloc de a ruina un om care nu se pricepe la bani e să-i dai ceva bani. Şi atunci exprim părerea mea cîtorva prieteni din City, care găsesc aceşti bani, fiindcă în materie de idei, chiar cînd sînt ale mele, eu las întotdeauna să se pîrlească alţii..."

Scenă din actul II

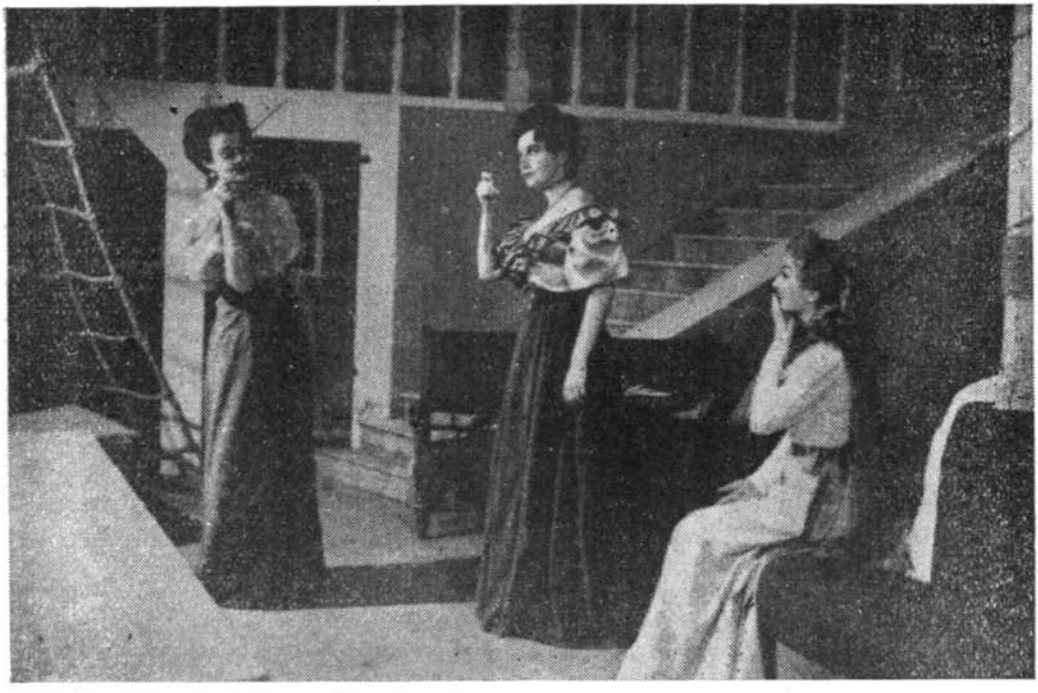

www.cimec.ro

Lumea aceasta este dezumanizată, idolul ei e unul singur: „Persoanele demodate — afirmă Ellie — mai cred și azi că poți avea suflet, fără bani; ba chiar pretind că cu cît ai mai puțini bani, cu atît ai mai mult suflet. Noi tinerii de azi știm mai bine! Sufletul e un lucru foarte scump de purtat: mult mai scump ca un automobil, de pildă..." De aceea căsătoria este — ne-o spune tot Ellie — singura afacere ce merită să o facă o femeie.

Iată deci schițate cadrul și elementul uman pe care le folosește Bernard Shaw în *Casa inimilor sfărîmate*. Este vorba în primul rînd de o piesă de atmosferă în care se dezbat idei, dar nu este o piesă de acțiune și singurul ei dinamism este imprimat de însuși ritmul ideilor care se înfruntă, ceea ce impune o mare capacitate de interiorizare și de exteriorizare din partea actorului, o nuanțare care să coloreze această atmosferă în spiritul dorit de autorul piesei.

Regizorul Radu Stanca a înțeles foarte bine specificul acestei piese și și-a formulat clar intențiile în punerea sa în scenă. Impreună cu talentatul pictor Kuttler, el a asigurat piesei cadrul și atmosfera, a folosit ritmuri diferite și pauze, sugerînd convulsia, lipsa de sens, lîncezeala, urmată de izbucniri de desperare. A înțeles că trebuie să facă din aceste personaje niște măști, niște contururi care să păstreze înfățișare omenească, singura lor aptitudine fiind însă de a exprima gîndurile lui Bernard Shaw despre ele. Dar în această privință, Radu Stanca nu a fost înțeles de către toți colaboratorii săi. Așa, de pildă, trebuie făcută o netă diferențiere între felul cum și-au înțeles și întruchipat rolurile în special două din cele trei interprete feminine (Dorina Stanca în Lady Hushabye și Angela Albani în Ellie Dunn; Julieta Mărculescu în Lady Utterword a avut momente de realizare dar va trebui pe viitor să învețe ce să facă atunci cînd nu are replică) — și interpreții rolurilor masculine care nu au realizat nici pe departe nivelul atins de cele două interprete.

De aceea, regizorul Radu Stanca nu a avut, din păcate, satisfacția să-și vadă încununată de succes preocuparea sa de a da omogenitate distribuției.

Ne-a impresionat cu totul defavorabil interpretarea pe care a dat-o actorul Vasile Brezeanu căpitanului Shotover.

Shotover este desigur un personaj ciudat, complex, aproape singular în analele dramaturgiei. El poartă ceva din autorul său, dar îți amintește și de Prospero al lui Shakespeare. Nu părăsește însă cadrele piesei și concepției lui Shaw despre lumea în care trăiește el. E capabil să gîndească adînc dar nu să și lupte, să combată și de multe ori părerile lui au ecoul unei căinte. El este personajul care declanșează în piesă ciocnirea de idei, dar în același timp, prin vîrsta și lipsa de vigoare fizică, imprimă semnul deznădejdii.

Vasile Brezeanu nu a înțeles toate acestea și a întruchipat un Shotover bonom și chiar boem, dar nimic mai mult.

Nicolae Albani în rolul lui Hector Hushabye a fost depășit de cadrul personajului, a fost timid acolo unde trebuia să fie cutezător, nesigur în ce privește propria lui concepție despre acest rol, și mai ales lipsit de seducția, de marea seducție pe care trebuia s-o exercite, dar și de acea slăbiciune care-l făcea să fie mereu legat de soția sa, lady Hushabye. Nicu Niculescu în rolul lui Mazzini Dunn nu ne-a lăsat să întrevedem caracterul personajului. Cornel Gîrbea și-a caricaturizat fără expresivitate personajul, pe Mangan, l-a văduvit de trăsături esențiale — cinism, egoism, urîțenie sufletească, dăruindu-ne în schimb o neconvingătoare șovăială și slăbiciune. In sfîrșit, în rolul Tîlharului, Constantin Stănescu a făcut tot ce a putut ca să apară ca un număr de atracție, să fie o prezență episodică, fără să se încadreze în logica piesei. Apariția și dispariția lui scenică nu credem că i-au lăsat spectatorului vreo semnificație.

Cu totul altul este nivelul interpretării rolurilor feminine. Dorina Stanca a fost fără îndoială ceea ce impune personajul: o foarte atrăgătoare prezență, dezvoltînd magnetism, dar dezvăluind totodată și seceta lăuntrică, dezumanizarea. A știut să fie rece și cerebrală, cinică. A evoluat în acest rol, cum spuneam mai sus, cu talent și dezinvoltură, ferindu-se de șarje și de caricatura neverosimilă.

Angela Albani în Ellie Dunn, deși oarecum ștearsă în primul act, și-a trăit apoi rolul cu convingere și ne-a dat putința să întrevedem personajul pe care l-a interpretat.

Mircea ALEXANDRESCU

www.cimec.ro